

UCHWAŁA

Dnia 29 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

Protokolant Ewa Śliwa

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego dla [...] okręgu regionalnego w zastępstwie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego dla (...) okręgu regionalnego Małgorzaty Ziółkowskiej-Siwczyk,

w sprawie **prokuratora Prokuratury Rejonowej w C. M. R.**,
po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 29 października 2020r.

zażalenia pełnomocnika D. B.

na uchwałę Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 13 lipca 2020r., sygn. akt PK I SD (...),

odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej,
na podstawie art. 437 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. i w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016r. prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2019r., poz. 740 ze zm.)

1. uchyla zaskarżoną uchwałę i umarza postępowanie,
2. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa

UZASADNIENIE

Uchwałą z dnia 13 lipca 2020r. w sprawie o sygn. akt PK I SD (...) Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym odmówił zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Prokuratury Rejonowej w C. M. R., w związku z wniesionym przez D. B. prywatnym aktem

oskarżenia o przestępstwo z art. 212 § 1 k.k., polegające na tym, że prokurator M. R. w dniu 11 września 2018 r., w siedzibie Sądu Rejonowego w C., w trakcie postępowania sądowego prowadzonego pod sygn. akt II K (...), pomówił i znieważał D. B. stwierdzając, że wymieniony ma instrumentalnie traktować ludzką tragedię, do której doszło w K., w wyniku której przez pijanego i będącego pod wpływem środków odurzających kierowcę śmierć poniosło 5 osób, tj. o zachowanie, które poniżyło D. B. w opinii publicznej i naraziło go na utratę zaufania potrzebnego do funkcjonowania w społeczeństwie i przed sądem, tj. art. 212 § 1 k.k.

Pismem z dnia 4 sierpnia 2020 r. pełnomocnik D. B. złożył zażalenie na uchwałę z dnia 13 lipca 2020 r., zaskarżając ją w całości, zarzucając uchwale błąd w ustaleniach faktycznych, mający wpływ na treść orzeczenia, polegający na uznaniu, że nie zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa przez prokuratora M. R., podczas gdy z analizy materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w szczególności zapisu przebiegu rozprawy z dnia 11 września 2019 r. wynika, że zachowanie prokuratora wypełniło znamiona czynu z art. 212 § 1 k.k. Podnosząc powyższe wniesiono o zmianę zaskarżonej uchwały poprzez uwzględnienie wniosku pełnomocnika wnioskodawcy i udzielenie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Prokuratury Rejonowej w C. M. R., ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonej uchwały i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

W pierwszej kolejności należy odnieść się do prywatnego aktu oskarżenia D. B. z dnia 8 września 2019 r., a także do kwestii zakwalifikowania - przez skarżącego - zachowania prokuratora Prokuratury Rejonowej w C. M. R., jako czynu wyczerpującego znamiona przestępstwa zniesławienia z art. 212 k.k. D. B. w treści prywatnego aktu oskarżenia wskazuje, że zachowanie prokuratora M. R., z dnia 11 września 2018 r., w trakcie postępowania sądowego, było zachowaniem znieważającym jego osobę, które to w konsekwencji poniżyło go w opinii publicznej i naraziło na utratę zaufania potrzebnego do funkcjonowania w społeczeństwie. Domniemane znieważenie i pomówienie D. B. przez prokuratora M. R. miało

polegać na wskazaniu, że oskarżony w procesie D. B. ma cyt.: „instrumentalnie traktować ludzką tragedię do której doszło w K.”. W uzasadnieniu prywatnego aktu oskarżenia znajdują się wskazania, że zostały naruszone cześć i godność D. B. Autor co prawda nadmienia, że w chwili czynu M. R. wykonywał funkcję prokuratora, niemniej jednak – w jego odczuciu - twierdzenia te w żaden sposób nie były związane z wykonywaną funkcją i miały wyłącznie na celu poniżenie i upokorzenie go w odczuciu zewnętrznym i wewnętrznym.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy uznał za zasadną analizę relacji pomiędzy treścią art. 212 k.k. (zniesławienie) oraz art. 216 k.k. (zniewaga) w odniesieniu do niniejszej sprawy.

Przedmiotem ochrony w związku z popełnieniem przestępstwa zniesławienia, stypizowanego w art. 212 k.k. jest cześć. Niekiedy określana jest także jako szacunek, poważanie i uznanie, jednak odnosi się do odczuć zewnętrznych (stanowiących przedmiotowy charakter). Pomówienie odnosić się musi do postępowania, które może poniżyć daną osobę w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego do zajmowania określonego stanowiska. Zauważyć należy, że przepis art. 212 k.k. mówi nie o poniżaniu w ogóle, lecz o poniżaniu w opinii publicznej. Oznacza to, że chodzi tu o to, jak pomówiona osoba będzie postrzegana przez szeroki, nieokreślony krąg osób. Karalne jest więc takie pomówienie, które może doprowadzić do upokorzenia danej osoby w opinii innych osób i spowodować, że inne osoby będą uważały pokrzywdzonego za osobę poniżoną (zob. M. Mozgawa [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, Gdańsk 2020, art. 212.). Należy jednak zauważyć, że wartość w postaci omówionego przedmiotu ochrony powinna pozostawać w równowadze z koniecznością ochrony innych wartości, m.in. prawa do swobody wypowiedzi, prawa do krytyki oraz działania różnych organów. Jednakże nie stanowi przestępstwa zniesławienia zarzut podniesiony podczas procesu, jeżeli postawiony jest we właściwej formie i nie jest ukierunkowany wyłącznie na poniżenie osoby, do której został adresowany (wyrok SN z 26 marca 2015 r., V KK 329/14, nr LEX 1666919). W konsekwencji, jeżeli pomówienie wywołuje wyłącznie skutki w sferze osobistej danej osoby i nie wystawia na szwank

jej publicznej reputacji, wówczas nie można mówić o odpowiedzialności karnej z art. 212 § 1 k.k.

Przestępstwo zniewagi z art. 216 k.k. obejmuje takie zachowanie, które narusza godność osoby znieważonej. Przedmiotem ochrony jest cześć wewnętrzna (podmiotowa). O tym czy dane zachowanie miało charakter znieważający, decydują dominujące w społeczeństwie oceny i normy obyczajowe, a nie subiektywne przekonanie osoby rzekomo znieważonej (uchwała SN z 5 czerwca 2012 r., LEX nr 1231618). Zniewagę zatem stanowią wypowiedzi godzące w godność danej osoby, obelżywe lub ośmieszające, niedające się zracjonalizować, które w konsekwencji godzi w poczucie własnej wartości osoby znieważonej (wyrok SA w Warszawie z 26 lutego 2018 r., VI ACa 1576/16, LEX nr 2578915).

W ocenie Sądu Najwyższego, jak wskazuje D. B., postępowanie i zachowanie (fragment wypowiedzi) prokuratora M. R. przede wszystkim uderzyło w odczucia wewnętrzne skarżącego. W związku z powyższym prawidłową kwalifikacją prawną, która powinna się znaleźć w prywatnym akcie oskarżenia D. B. jest art. 216 k.k.

Przechodząc na grunt przepisów ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. prawo o prokuraturze (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 740 ze zm.), zgodnie z treścią art. 137 § 4 za nadużycie wolności słowa przy wykonywaniu obowiązków służbowych, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę strony, jej pełnomocnika lub obrońcy, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza, prokurator odpowiada tylko dyscyplinarnie. W związku z powyższym zachowanie prokuratora, które wyczerpuje znamiona przestępstwa zniewagi z art. 216 k.k., objęte jest immunitetem materialnym i stanowić może wyłącznie delikt dyscyplinarny. Jak wskazał prokurator M. R. w piśmie z dnia 25 lutego 2020 r., odnosząc się do zarzucanego mu przez D. B. czynu, w mowie końcowej w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w C. (II K (...)) nie użył słów obraźliwych, sformułowań przekraczających granice prawa do oskarżenia czy też nie przekroczył granic kulturalnej wypowiedzi przed sądem. Wypowiedź prokuratora M. R. była ukierunkowana jako bezpośrednie odwołanie się do wyjaśnień złożonych przez

oskarżonego D. B. w tej sprawie, która miała na celu wykazanie niewiarygodności złożonych wyjaśnień oraz postawy oskarżonego w procesie.

Mając powyższe na uwadze, należy zaznaczyć, że gdyby wypowiedź prokuratora M. R. mogła zostać, w odczuciu D. B., uznana za wyczerpującą znamiona przestępstwa zniesławienia z art. 212 k.k. czy przestępstwa zniewagi z art. 216 k.k., wówczas powinna być oceniana przez pryzmat postrzegania przez szeroki krąg osób danego zachowania jako takie, które mogło poniżyć lub naruszyć dobre imię danej osoby. W przekonaniu Sądu Najwyższego zachowania prokuratora M. R. do ww. kategorii zaliczyć nie można.

Po analizie zagadnień, którymi Sąd Najwyższy zajął się powyżej, należy wskazać na motywy uzasadnienia rozstrzygnięcia Sądu w danej sprawie. Zgodnie z treścią art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza, jeżeli ustawa stanowi, że czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa. Zgodnie z powołanym wyżej art. 137 § 4 prawa o prokuraturze, stanowiącemu *lex specialis* i wyłączającego jednocześnie przestępczość czynu zabronionego, polegającego na ewentualnym nadużyciu wolności słowa przez prokuratora przy wykonywaniu obowiązków służbowych – odpowiedzialność karna w tym zakresie jest niemożliwa. Należy podkreślić, że podobnie jak w przypadku immunitetu radcowskiego czy adwokackiego, instytucja ta ma zapewnić prokuratorowi wolną od nacisków swobodę działania - nieskrępowanego obawą nieuzasadnionego ścigania (zob. M. Kurowski [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, Gdańsk 2020, art. 17).

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznał za bezcelowe odnoszenie się do zarzutów wskazanych w środku odwoławczym pełnomocnika D. B. od uchwały Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym o odmowie udzielania zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Prokuratury Rejonowej w C. M. R., w związku z wniesieniem przez D. B. prywatnego aktu oskarżenia o przestępstwo z art. 212 k.k.

Mając na uwadze całokształt poczynionych rozważań Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 166 ustawy Prawo o prokuraturze.